

УДК 070:7.096(477)-053.2(043.5)

Т. С. Гиріна

СОЦІАЛЬНА РОЛЬ РАДІОМОВЛЕННЯ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У статті досліджено потенціал радіомовлення у висвітленні військового конфлікту в Україні. Визначено, що найбільш характерними для українського радіоефіру є розважальні, соціально-психологічні, культурно-мистецькі, патріотичні (ідейно-пропагандистські), історичні, інформаційно-аналітичні проекти, які демонструють, що можливості радіомовлення роблять подібні передачі ближчими до слухача не лише вдома, а й в окопі чи під час адаптації після участі в бойових діях. Констатовано недостатню увагу радіоорганізацій до тематики АТО й зроблено акцент на потенціалі радіомовлення щодо соціальної адаптації військовослужбовців, а також постраждалих унаслідок військового конфлікту на Сході України та в Криму у повоєнний період.

Ключові слова: військовий конфлікт, радіомовлення, соціальна адаптація, тип радіопрограми.

І. Вступ

У період, коли Україна перебуває на шляху воєнного відстоювання власної незалежності, а державні органи орієнтовані на забезпечення потреб армії не тільки у військовій площині, а й у соціальній, особливої актуальності набувають можливості медіа з підтримки комунікації та налагодження інформаційної взаємодії не тільки на підконтрольній материковій Україні території, а й у так званій «сірій зоні» чи по той бік контрольно-пропускних пунктів.

Особливості здійснення своїх обов'язків журналістами в умовах збройного конфлікту описано в працях українських та зарубіжних дослідників медіа, зокрема М. Гарсія Райя [13, с. 71–84], Д. Релжича [14, с. 12–16], Т. Аллана [12]. Постійно з'являються розвідки українських науковців, присвячені цій тематиці, а саме: Г. Родик [10, с. 41–46], О. Пашніної [8, с. 72–76], Г. Кобри [6, с. 252–260], М. Кондратюк [7, с. 108–113], Л. Путькалець [9, с. 82–86] та ін. В українських наукових колах та експертному середовищі з 2015 р. триває робота над створенням «Словника нейтральної термінології» для висвітлення конфлікту в Україні. До нього, зокрема, увійдуть тлумачення найуживаніших термінів з риторики представників медіа, серед яких: «військовий конфлікт», «збройне протистояння», «конфлікт на Сході України», «зона АТО», «зона конфлікту», «військова агресія (Росії)», «гібридна війна» тощо [2]. За редакцією М. Буроменьського, С. Штурхецького, Е. Білз створено посібник рекомендацій для працівників медіа щодо роботи журналіста в умовах конфлікту [1]. Втім поки що не було комплексного дослідження в українських наукових колах питання місця, ролі та потенціалу радіомовлення як у процесі хронікального висвітлення військових подій, так і в аспекті потенціалу його як розважального та соціально-адаптивного каналу медіа.

Важливість поширення сигналу аудіовізуальних медіа на територію конфлікту промовисто ілюструють факти першочергового заволодіння та повного контролю над місцевими ЗМІ на території, які у 2014 р. почали захоплювати представники незаконних військових формувань у Криму та на Донбасі. Як у далекому до нас буремному 1917 р. мішенню більшовиків став телеграф, так майже сто років потому впроваджувати власну політику окупанти почали через заборону українських медіа та тотальний контроль за тими журналістами, які опинилися на підконтрольній їм території. Так, «глава» Криму С. Аксьонов видав указ припинити мовлення українських ЗМІ на території північних районів півострова. Це стало наслідком чуток про те, що нібито місцеві радіостанції дозволяли собі трансляцію «політично-неблагонадійних» (формулювання, яке було актуальним на попередніх етапах розвитку тоталітарних режимів світу) матеріалів. Журналісти УНІАН приписують С. Аксьонову слова: «Українські ЗМІ зачистите як клас. Щоб я навіть не чув, що хтось у Криму слухає ці передачі незрозумілі. Вже краще нехай “Спокойной ночи, малыши” дивляться» [5].

У XXI ст., як і десятки років тому, для спраглої за об'єктивністю аудиторії чи не єдиним засобом доступу до альтернативної інформації залишилися радіостанції, які мовлять на середніх і довгих хвилях, серед яких «Голос Америки». «Офіційно жодні українські ЗМІ на території Криму не мовлять», – повідомив Міністр внутрішньої політики, інформації та зв'язку підконтрольного Росії уряду Криму Д. Полонський [5].

Подібна ситуація й на Донбасі. Часто українські військові скаржаться на те, що на лінії розмежування відчують «інформаційний голод», оскільки на тій території мають доступ частіше до російських ЗМІ. Головний лікар Львівської обласної клінічної лікарні, а за сумісництвом волонтер, який неодноразово бував на Сході, М. Гичка, розповідаючи про поїздки до зони АТО, пише: «Якщо при проведенні бойових дій ми з ворогом маємо відносний паритет, навіть перемаємо, то інформаційну війну як програвали, так і програємо. І місцеві жителі, і наші вояки скар-

жуться на брак інформації з великої України. Будь то телебачення, радіо чи періодичні видання. Ворожа пропаганда продовжує домінувати в ефірі» [4].

Водночас захисники України часто стають ініціаторами відновлення інформаційного мовлення на тих територіях. Зібравши думки військових, кореспондент ТСН А. Цапленко доходить висновку, що «можна використати найвищі споруди як ретранслятори. Таких на підконтрольній Україні території Донеччини чимало. Наприклад, майже 300-метрові труби Курахівської електростанції. Якщо встановити тут обладнання, то можна приймати сигнал із Красноармійська і передавати на Донецьк та Волноваху. Таким чином, українське телебачення й радіомовлення зайде в сільські оселі й навіть повернеться до Донецька [11].

А контент готові формувати буквально власноруч. За два роки війни військовослужбовці навіть створили власну радіостанцію. Технічне ноу-хау належить роботі винахідника-радіолюбителя з позивним «Рейв», який проходить службу в 14-й бригаді в Мар'їнці. У пригоді для цього стало обладнання, яке, буквально виявилось під рукою. Ефір хлопці спланували таким чином, що майже половина контенту – пісні українських виконавців. Військовослужбовець переконаний, що «може відновити і трансляцію українського радіо та телебачення. Єдина умова – підсилювальна апаратура. Тим часом Мінінформполітики повідомило, що Словенія передала Україні телерадіопередавачі для відновлення теле- та радіомовлення в зоні АТО. Тож вояки сподіваються, що новини з великої України дивитимуться і в прифронтовій Мар'їнці» [3].

II. Постановка завдання

Мета статті полягає в осмисленні потенціалу радіомовлення у висвітленні військового конфлікту в Україні; визначенні найхарактерніших для українського радіоефіру типологічних різновидів радіопрограм, які демонструють потенціал радіомовлення щодо соціальної адаптації військовослужбовців, а також постраждалих унаслідок військового конфлікту на Сході України та в Криму в повоєнний період.

III. Результати

Наведені вище випадки є наслідком відсутності системного підходу до вирішення проблеми інформаційного голоду в українському радіомовленні для людей, які волею долі опинилися на лінії військового конфлікту, де життя не припиняється, а докорінно змінюється. З іншого боку, військова тематика в ефірі навіть такого, здавалось би, розважального медіаканалу, як радіомовлення, сьогодні представлена хоч і досить різнопланово, проте уривчасто та зі слабким рівнем системності. Так, проведений нами моніторинг 246 українських радіостанцій (серед яких 29 сателітарних, 5 – інтернет-радіостанції, 9 – україномовних радіостанцій світу та 203 регіональні радіостанції) продемонструвало наявність спеціалізованих радіопрограм на військову тематику лише в 47 з них (рис. 1).

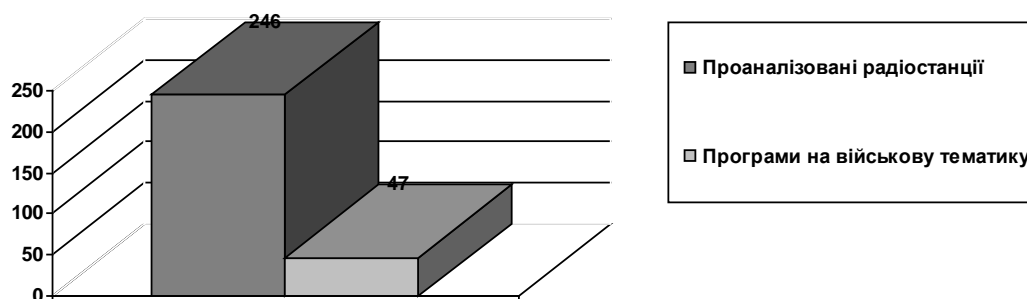

Рис. 1. Кількісна характеристика присутності радіопрограм військової тематики в ефірі українських радіостанцій

На перший погляд, для країни, на території якої відбувається військовий конфлікт, кількість спеціалізованого радіоконтенту має бути більшою, проте ще кілька років тому сегмент програм для військовослужбовців вираховувався одиницями, а не десятками, і створювалися подібні передачі виключно на державних платформах, мали більше формально-компліментарне навантаження на адресу вищого керівництва. Глибинні ж проблеми армії не порушували.

Моніторинг мовленнєвої сітки 246 українських радіостанцій надав змогу виявити кількість радіопрограм різного смислового навантаження, а відтак і слухацьку аудиторію, до якої звертаються автори радіопрограм (рис. 2). Дослідження показало, що традиційні для сучасного радіомовлення дитячі передачі та проекти на літературну тематику в середньому більше цікавлять радіостанції. Можливо, це продиктовано ширшим тематичним, видовим потенціалом таких проектів, на відміну від серйозних, часто емоційно важких передач, що не характерні розважальному радіомовленню. Втім можна з упевненістю стверджувати, що видовий потенціал радіопрограм, адресованих військовослужбовцям, ще не вичерпано, адже тут не лише зведення з місць зіткнення, а й дозвілля, розважальні проекти для людей, доля яких поєднала з армією.

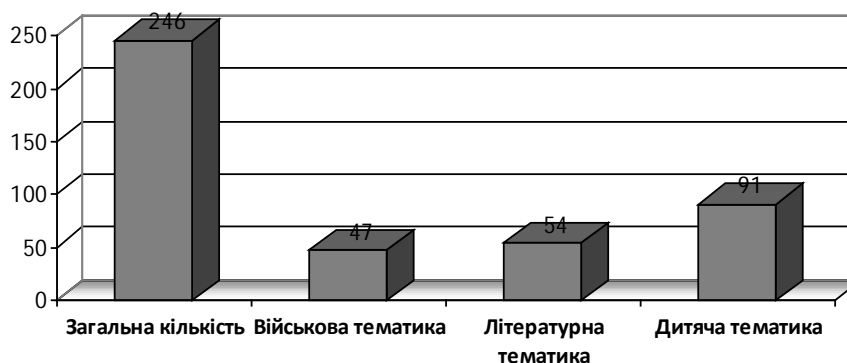

Рис. 2. Кількість радіопрограм адресованих різним категоріям слухачів

Досі широко не були представлені радіопрोगрами для військовослужбовців в розважальному радіомовленні. Нині ж тенденції змінилися, і часто радіостанції, звертаючись до військової тематики, мають висвітлювати її не лише у форматі ґрунтовних розмов з військовими експертами, а й через розважальні, соціально-психологічні, культурно-мистецькі, патріотичні (ідейно-пропагандистські), історичні, інформаційно-аналітичні проекти, які демонструють, що можливості радіомовлення роблять подібні передачі ближчими до слухача не лише вдома, а й в окопі чи під час адаптації після участі у бойових діях.

Унікальною в цьому контексті **розважального** потенціалу радіоефіру для військовослужбовців є робота інтернет-радіостанції «Своє Radio», де серед 51 каналу мовлення створили радіоканал «Пісні АТО». Тут зібрали унікальну збірку пісень, авторами більшості з яких є учасники бойових дій на сході України. У відкритому доступі в мережі неможливо переглянути кількість відвідувачів проекту, проте це один з тих випадків, коли важлива не кількість, а якість слухачів. В ефірі представлені патріотичні, правдиві та реалістичні тексти як військовослужбовців, волонтерів, так і пісні відомих українських виконавців, які підтримують бійців. Цей музичний контент є ексклюзивним і представлений на порталі зі збереженням авторської лексики, що для ефірних радіостанцій часто неможливо. Як зазначають організатори, метою створення цієї радіостанції є моральна підтримка кожного бійця, волонтера АТО, членів їх родин і народу України. Вдячні ж слухачі жваво коментують ефір, постійно рекомендують пісні, які можна додати в плейлист, та спілкуються між собою, обмінюючись спогадами про службу. Розважальний контент присутній також у програмі «Бойовий привіт» («Radio Roks»). По п'ять разів на добу слухачі мають можливість передати «бойові вітання бійцям української армії, які б'ються за мир на сході нашої країни». Також у програмі зачитують листи від українських солдат.

Представлені в ефірі українських радіостанцій **соціально-психологічні** проекти, які орієнтовані як на висвітлення роботи волонтерів, так і на допомогу постраждалим від війни цивільним жителям чи військовим захисникам. Такі програми мають на меті мотивувати слухачів, привернути увагу до проблем, суперечливих ситуацій, які сьогодні стоять перед суспільством, залучити їх до спілкування, обговорення дискусійних питань, акцентувати на соціальних питаннях та засобах вирішення поточних військових завдань. Інформаційно-аналітична програма «Волонтери» (Перший канал НРКУ) знайомить слухачів з діяльністю волонтерських організацій, проектів, ініціатив; розповідає про волонтерів, про допомогу військовим, пораненим АТО; про небадюжих людей, які добровільно допомагають; про те, як кожен може допомогти і стати волонтером. У програмі беруть участь координатори, представники, волонтери благодійного проекту. Інший проект – «Принцип доміанти»: Госпітальні округи в ефірі Волинської регіональної дирекції Національної телекомпанії України (радіостанція «Луцьк») розповідає про те, яким будуть госпітальні округи в Україні, проблему їх створення та реалізації. «З перших уст» («Карпати FM» (Івано-Франківська ОДТРК «Карпати») програма, що розповідає про роботу волонтерів, їхню допомогу пораненим бійцям АТО та Івано-Франківському обласному центру соціально-психологічної реабілітації. Про військовослужбовців які постраждали внаслідок конфлікту та тепер потребують допомоги, соціальний проект «Персональні файли: Воїни добра» (радіо «Ера FM»).

Заслужують на увагу також окремі випуски програм, що порушують складні, болючі, але такі потрібні теми волонтерства та війни на Сході. Так емоційним та насиченим видався ефір проекту «Актуальне Інтерв'ю. Допомога бійцям АТО. Невигадані історії» («Радіо Три», Запорізької ОДТРК). До ведучої в студію завітали волонтер організації «Кто, если не мы» І. Мелентьєва і командир відділення 16 батальйону, молодший сержант І. Балан. Слухачі мали можливість поспілкуватися з історією, яку опускають інформаційні ЗМІ: про кохання на лінії вогню, про бойовий дух та силу волі на межі можливого. Варто зазначити, що, попри складність обраної теми, програма вийшла напрочуд життєствердною, чого так не вистачає, коли мова заходить про жахи війни.

Непересічним є проект соціально-психологічної підтримки людей, які потрапили в складну життєву ситуацію через конфлікт на Донбасі, – програма «Точки опори» («Громадське радіо»). В

ефірі професійні психологи, психотерапевти, соціальні працівники, а також люди, які готові поділитися власним досвідом вирішення проблем, з якими вони зіткнулися через конфлікт. Проект також передбачає можливість безкоштовного електронного консультування через індивідуальні телефонні дзвінки спеціалістів поза ефіром тим, хто цього потребує.

Однак чи не найширше представленими серед аналізованих в ефірі українських радіостанцій є **культурно-мистецькі** проекти на військову тематику. Серед них «Антологія», «Героям – слава!» («Карпати FM» (Івано-Франківська ОДТРК «Карпати»), «Мистецтво на війні» (Польське радіо «Свобода»), «Мистецтво і війна» (радіоканал «Культура», НРКУ), де художники, поети, музиканти, майстри перфомансу, режисери, журналісти, фотомайстри, етнографи та історики, що долучені до волонтерської, військової справи своїми мистецькими проектами на передовій чи в тилу, долучаються до державотворчих процесів; задіяні в інституті соціальної підтримки і захисту воїнів, переселенців, реабілітованих. Автори проекту зазначають, що метою програми є залучення слухачів до фізичної участі в пропонованих проектах, зменшення кількості байдужих «диванних маршалів».

Знаходить своє відображення військово-патріотична тематика й в ефірі мистецьких програм, де в розмовах з культурними діячами часто неможливо оминати згадки про реалії війни. До прикладу, в одному з випусків проекту «Час культури» (Радіо «ЕраFM») гість ефіру А. Мірзоян згадає про свої враження від виступу в зоні АТО. Невимушено та реалістично через розповідь гостя слухач відчуває умови, в яких живуть люди: коли гучність мікрофона не перебиває шуму бою, що відбувається за декілька кілометрів, чи безпрецедентні заходи безпеки, коли глядачі знаходилися декількох десятках метрів від сцени. З розповіді музиканта стає зрозуміло, що не лише йому було складно працювати, практично не відчуваючи контакту з аудиторією, мов «у скляній колбі», а й слухачам, що змушені вглядатися на сцену. Моторошними видаються згадки волонтера про спустіле місто, яке відкрилося ввечері, про вікна, які не світилися майже ніде у сутінках. Таким чином, понадсорокахвилинний ефір, мистецької, на перший погляд, передачі створює повноцінний «ефект присутності», що буде рівним не одному звіту прес-офіцера АТО.

Різноманітність **патріотичних** радіопрограм військової тематики визначається характером сучасної військово-політичної ситуації в країні. Такі програми представлені в радіоефірі проектами «Захисники Вітчизни» (Радіо «Сівер-Центр» Філія Національної телекомпанії України «Чернігівська регіональна дирекція»), «Вільні (Радіо «Таврія»(Херсонська обласна державна телерадіокомпанія «Скіфія»), «Герої України» (Радіо «Дніпро» (Херсонська обласна державна телерадіокомпанія «Скіфія»), «Українські герої» («Громадське радіо»), проект «Пульс Дня. Небесна Сотня» (радіо «Три» Запорізька ОДТРК), «Силою духу ламаймо кайдани» (Радіо «Незалежність»). В ефірі програми «Рубежі слави» (Радіо «Запоріжжя FM» (Філія Національної телекомпанії України. Запорізька регіональна дирекція) патріотичне виховання молоді відбувається на прикладі не лише історій з життя бійців АТО, а й кризь призму історичних подій зі слів ветеранів Другої світової війни.

Військова тематика в ефірі українських та україномовних радіостанцій закордоння виявляється через **історичні** радіопрограми до визначних дат чи річниць. До таких належить «Озирнутись у сльозах», «Життєві історії» (Радіостанція «Луцьк» Волинська регіональна дирекція Національної телекомпанії України) про життя дітей навіїні. На прикладі історії конкретного героя розповідь про місце маленької людини в Другій світовій війні. «На благо громади» (Радіо «Лтава» Філія НТКУ «Полтавська регіональна дирекція «Лтава»), «До 70 річчя визволення Охтирки» (радіо «Охтирка») – спеціальні проекти, приурочені до річниць визволення міст України. Особливістю науково-просвітницької програми «Ми того варті» (Філія Національної телекомпанії України «Харківська регіональна дирекція») розповіді про особистостей, котрі боролися за Україну, постатей, які творять історію Батьківщини сьогодні в контексті Харківщини; висвітлення заходів, спрямованих на формування патріотизму й знання історії свого краю, зокрема, з нагоди річниць української Незалежності із залученням учасників подій та експертів.

Інформаційні випуски новин, які щогодини линуць з ефірів більшості радіостанцій, систематично дають повідомлення зі Сходу України. У них хронікальні довідки про поточні події, аналітичні ж розвідки до уваги слухачів в ефірі **інформаційно-аналітичних** проектів «Герої», «Донбас-UA», «Окупація», «Наша армія» (Перший канал НРКУ), «Військовий щоденник» («Вінтера» (Філія національної телекомпанії України, Вінницька регіональна дирекція), «Донбас. Реалії», «Ми разом», «Ваша свобода» (Польське радіо «Свобода»), «З перших уст» («Карпати FM» (Івано-Франківська ОДТРК «Карпати»)) тощо. Нетиповим для українського ефіру жанр радіофільму представлений проектом «Третя лінія» (радіо «Ера FM»). Розповідь про життя українців на війні зсередини. Журналіст спілкується з бійцями батальйону «Полтава» та легендарної 79-ї окремої аеромобільної бригади. Ефект присутності забезпечується широким цитуванням прямої мови героїв не в студії, а безпосередньо з місць проведення АТО. Такі програми намагаються осмислити комплекс явищ, що мають місце у військовому житті нашої держави за день, тиждень, дають огляд подій довкола Донбасу, вимушених переселенців, перебіг АТО на сході України, українських громадян, які залишилися в контрольованих територіях районах Донеччини та Луганщини.

Проаналізувавши тематичний та видовий потенціал радіопрограм, що присвячені будням воєнного життя в нашій державі, можна зробити висновок, що війна об'єднала Україну, адже в ефірі немає тематичної залежності від географічного віддалення радіостанції від зони АТО. Про конфлікт

говорять по всій країні, однак відрізняється інтерес до міліарної тематики радіостанцій різної форми власності. Так, проведений моніторинг контенту радіостанцій надав змогу зробити висновки щодо рівня уваги до цієї проблематики з боку державних та приватних радіостанцій (рис. 3).

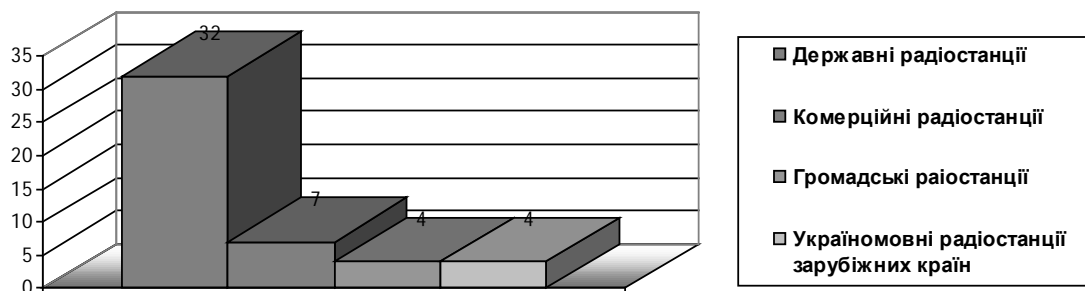

Рис. 3. Представлення радіопрограм з тематики АТО в ефірі радіостанцій різних форм власності

Незважаючи на чисельну перевагу сегмента приватного комерційного радіомовлення, програм на воєнну тематику в їхньому ефірі практично немає. Винятком у цьому контексті є розмовні радіостанції, наприклад радіо «Ера FM», де не лише програми присвячені аналізованій проблематиці, а й окремі випуски інших передач не оминають тему воєнного конфлікту на Сході України та анексії Криму. Приватне ж музичне радіомовлення, яке абсолютно орієнтоване на розважальний легкий конвент, обіграти в своєму ефірі мілітарну тематику не наважується. На відміну від цього, в ефірі практично кожної регіональної філії чи НРКУ наявні окремі спеціалізовані проекти, деякі з яких мають десятирічну історію. Обмаль повноцінних програм, на відміну від тематичних рубрик, що містять повідомлення про події із зони проведення АТО в ефірі україномовних радіостанцій зарубіжних країн (яких нами було проаналізовано 9), на нашу думку, може свідчити про географічну віддаленість, а відтак фізичну неможливість отримати унікальну інформацію журналістом зсередини. Протилежну тенденцію демонструє сегмент громадського радіомовлення. Попри те, що в українському радіоефірі він представлений мало, ефірна сітка тільки «Громадського радіо» вміщує одразу чотири радіопроекти аналізованої тематики, тож саме громадське, а також державне радіомовлення в аспекті відображення мілітарної тематики на сьогодні превалює в українському радіоефірі.

IV. Висновки

Отже, можемо констатувати недостатню увагу радіоорганізацій до тематики АТО, проте за останні декілька років відчувається значний поступ у цьому питанні, адже ще три роки тому подібних проектів в ефірі практично не було. Крім того, реалії розвитку військової ситуації, а також орієнтація медіа на інформаційну підтримку цієї тематики породжують нові форми радіомовлення. Простежуються тенденції розвитку аматорських радіостанцій, орієнтованих на вузьку, але віддану аудиторію, тобто однодумців. У майбутньому такі майданчики зможуть стати місцем збору слухачів, об'єднаних спільними проблемами, історіями із життя, зрозуміти й почути які можуть люди, що опинилися в подібних життєвих ситуаціях. Без сумніву, кожна війна закінчується миром, й автори радіопрограм мають думати не лише про те, щоб максимально повно та достовірно проінформувати про хід військових дій, а й націлитись на повоєнний період, коли саме радіо має потенціал стати одним з інститутів, який зможе консолідувати учораших військових, почути їх та дати своєрідну «віддушину» в світі нової повоєнної реальності. Тому проблематику примирення в ефірі українського радіомовлення вважаємо перспективною в найближчій науковій перспективі.

Список використаної літератури

1. Буроменський М. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації : посіб. рекомендацій для працівників ЗМІ / М. Буроменський. – Київ : ВАІТЕ, 2016. – 190 с.
2. В Україні для ЗМІ розробляють словник термінів для висвітлення конфліктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.5.ua/ato-na-shodi/v-ukraini-dlia-zmi-rozrobliaiut-slovyk-terminiv-dlia-vysvitlennia-konfliktiv-96341.html>.
3. Вояки АТО заснували власне українське радіо в Мар'їнці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expres.ua/news/2016/01/30/171134-voyaky-ato-zasnuvaly-vlasne-ukrayinske-radio-maryinci>.
4. Гичка М. На Донбасі відчувається великий український інформаційний голод [Електронний ресурс] / М. Гичка. – Режим доступу: <http://dneprcity.net/blogosfera/na-donbasi-vidchuyayetsya-velikij-ukra%D1%97nskij-informacijnij-golod/>.
5. ЗМІ: влада анексованого Росією Криму наказала «зачистити як клас» українські медіа на півострові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/1195483-zmi-vlada-aneksovanogo-rosieyu-krimu-nakazala-zachistiti-yak-klas-ukrajinski-media-na-pivostrovi.html>.
6. Кобра Г. Сучасні збройні конфлікти у виданнях «Rzeczpospolita», та «Gazeta wyborcza» / Г. Кобра // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2009. – № 32. – С. 252–260.

7. Кондратюк М. Інформаційна війна та роль мас-медіа в міжнародних конфліктах / М. Кондратюк // Вісник Харківської державної академії культури. – 2013. – № 41. – С. 108–113.
8. Пашніна О. Особливості висвітлення військових конфліктів телемережею CNN / О. Пашніна // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 25. – С. 72–76.
9. Путькалець Л. Роль державних телерадіокомпаній у формуванні інформаційного простору регіону / Л. Путькалець // Теле- та радіожурналістика. – 2015. – № 14. – С. 82–86.
10. Родик Г. Роль засобів масової комунікації в міжетнічних конфліктах / Г. Родик // Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. – № 8. – С. 41–46.
11. Цапльєнко А. Україна поки програє інформаційну війну на Донбасі – там повсюди веде мовлення «Сепар тіві» [Електронний ресурс] / А. Цапльєнко. – Режим доступу: <http://tsn.ua/politika/ukrayina-poki-prograye-informaciynu-viynu-na-donbasi-tam-povsyudi-translyuyue-separ-tivi-398742.html>.
12. Allan T. The Media of Conflict: War Reporting and Representations of Ethnic Violence / T. Allan. – London, 1999. – 212 p.
13. Garcia Raya M. E. Strategy in Internal Armed Conflicts / M. E. Garcia Raya // Television & New Media. – 2003. – № 4. – P. 71–84.
14. Reljiic D. The News Media and the Transformation of Ethnopolitical Conflicts / Reljiic D. // Berghof Research Center for Constructive Conflict Management. – Berghof, 2004. – № 1. – P. 12–16.

Стаття надійшла до редакції 30.05.2016.

Гирина Т. С. Социальная роль радиовещания в период военного конфликта на Востоке Украины: современное состояние и перспективы трансформации

В статье исследован потенциал радиовещания в освещении военного конфликта в Украине. Определено, что наиболее характерными для украинского радиозэфира являются развлекательные, социально-психологические, культурно-художественные, патриотические (идейно-пропагандистские), исторические, информационно-аналитические проекты, которые показывают, что возможности радиовещания делают подобные передачи ближе к слушателю не только дома, а и в окопе или во время адаптации после участия в боевых действиях. Констатировано недостаточное внимание радиоорганизаций тематике АТО, сделан акцент на потенциале радиовещания для социальной адаптации военнослужащих, а также пострадавших в результате военного конфликта на Востоке Украины и в Крыму в послевоенный период.

Ключевые слова: *военный конфликт, радиовещание, социальная адаптация, тип радиопрограммы.*

Hirina T. The social Role of Radio During the Armed Conflict in Eastern Ukraine: Current State and Prospects of Transformation

In the article the potential of radio in covering the military conflict in Ukraine. Determined that the most characteristic Ukrainian radio is entertainment, social, psychological, cultural, artistic, patriotic (ideological and propaganda), historical, informational and analytical projects that demonstrate that the possibility of broadcasting do similar transferring closer to the listener not only at home, but and in the trenches or in the adaptation after participating in hostilities.

A monitor 246 of Ukrainian radio (including satellite 29, 5 – Internet radio station 9 – Ukrainian radio stations in the world and 203 regional radio stations). Following the review stated the availability of specialized radio programs on military subjects only 47 of them. However it is safe to say that the potential of radio species that addressed military has not expired, because there is not only the construction of places of collision, but also leisure and entertainment projects for people whose fate is united with the army. The study made it possible to witness the gradual orientation of the radio for entertainment, social, psychological, cultural, artistic, patriotic (ideological and propaganda), historical, informational and analytical projects that demonstrate that the possibility of broadcasting do similar transferring closer to the listener not only at home but also in the trenches or in the adaptation after participating in hostilities. There are few full-fledged programs, unlike the subject headings that contain messages about events from the area of ATO broadcast Ukrainian radio stations abroad (which we analyzed 9) on our opinion may indicate geographically remote, and therefore physical inability to obtain unique information journalist from inside. The opposite trend shows a segment of public broadcasting.

The author notes the lack of attention to the subject radioorhanizatsiy ATO, and focuses on the potential for radio resettlement and posrazhdalyh because of the military conflict in eastern Ukraine and Crimea in the postwar period.

Key words: *konlikt military, broadcasting, social adaptation, the type of radio program.*